

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

МАТЕРІАЛИ
дискусійної платформи

ЖІНКА В НАУЦІ:
ПРОБЛЕМИ, СТЕРЕОТИПИ,
ПЕРСПЕКТИВИ,

яка приурочена до
Міжнародного дня жінок і
дівчат у науці

11 лютого 2026 року

Одеса
2026

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ІНСТИТУТ ПРАВА ТА БЕЗПЕКИ

КАФЕДРА ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

МАТЕРІАЛИ

дискусійної платформи

**ЖІНКА В НАУЦІ:
ПРОБЛЕМИ, СТЕРЕОТИПИ, ПЕРСПЕКТИВИ,
яка приурочена до Міжнародного дня жінок і дівчат у науці**

11 лютого 2026 року

Одеса – 2026

УДК 001:305(477)

Ж 72

Рекомендовано до друку рішенням кафедри державно-правових
дисциплін інституту права та безпеки
Одеського державного університету внутрішніх справ
протокол № 2 від 13. 02. 2026 року

Ж 72 Жінка в науці: проблеми, стереотипи, перспективи : матеріали дискусійної платформи, яка приурочена до Міжнародного дня жінок і дівчат у науці, Одеса, Одеський державний університет внутрішніх справ, 11 лютого 2026 року / Укладачі: Вікторія Кобко-Одарій, Тетяна Кононенко. — Одеса : ОДУВС, 2026. — 118 с.

Збірник містить тези доповідей дискусійної платформи «Жінка в науці: проблеми, стереотипи, перспективи», що відбулася 11 лютого 2026 року на базі Одеського державного університету внутрішніх справ.

Матеріали подаються в авторській редакції, відповідальність за дотримання норм академічної доброчесності несуть автори доповідей.

© ОДУВС, 2026

© Автори тез доповідей, 2026

ЗМІСТ

Вітальне слово ректора Одеського державного університету внутрішніх справ В'ячеслава Давиденка	6
Аталай Дар'я. Вплив принципу гендерної рівності на реалізацію жінками права на наукову діяльність	7
Балтаджи Поліна. Українська наука в контексті війни: обличчя, втрати, можливості	10
Бичкова Ольга. Рольовий конфлікт жінки-дослідниці: психологічні стратегії досягнення Work-Life Balance	14
Галуцько Віра. Гендерні стереотипи щодо наукової кар'єри жінок у науці	18
Голубович Інна. Місія жінок в науці: досвід філософського перформансу «В колі світла»	20
Джупіна Христина. Гендерна рівність у науці: стереотипи, бар'єри та стратегії їх подолання	24
Дружкова Ірина. Трансформація гендерних стереотипів у науковому середовищі в контексті медичної освіти	27
Єпіфанцева Вероніка. Внесок українських науковиць у забезпечення національної безпеки держави	30
Капкан Олена. Гендерні стереотипи та шляхи їх подолання	32
Карлайл Еліза. Аксіологічно-світоглядний вимір «жіночого погляду» в умовах модернізації технологічної війни на засадах штучного інтелекту	34
Клименко Кіра. Марія Склодовська-Кюрі: талант дається не просто так	37
Кобко-Одарій Вікторія. Феномен «невидимості» жінок в історії науки: теоретичний аналіз «ефекту Матильди»	39
Кононенко Тетяна. Гендер і наукове знання: проблемний простір дослідження	43
Король Георгій, Мороз Карина. Українська наука в умовах війни	45
Корчинська Дарія. Елеонора Рузвельт як ідеолог універсалізації прав людини в міжнародному праві	47
Кузьменко Ольга, Котенко Тетяна. Breaking the STEM gap: гендерна рівність як умова інноваційного розвитку науки	50

Любарська Валерія. Фемінітиви в контексті гендерної чутливості сучасного мовлення	53
Матяр Поліна. Інтелект не має статі: виклики та тріумфи жінок у науці	56
Нівня Ганна. Жіночність та інвалідність: стереотипи і соціальна практика	59
Ніцевич Аліна. Гендерна рівність як чинник сталого розвитку суспільства	62
Огаренко Тетяна. Гендер наукового виміру: як жінки змінюють наукову комунікацію	65
Павлова Ольга, Малоіван Ірина. Роль науки у формуванні гендерної культури та реалізації гендерночутливої політики	67
Пасічник Наталя, Ріжняк Ренат. Просування гендерної рівності в науці: співпраця міжнародних інституцій	69
Петінова Оксана. Архетип жіночого начала в міфологічних та релігійних культурних практиках	73
Пилипенко Євгенія. Значення жінки в медичній науці під час дії правового режиму воєнного стану	77
Пирлик Марк, Барахович Катерина. Правові гарантії жінок у науці	79
Решетнік Вікторія. Правові механізми підтримки жінок у сфері науки в ЄС: досвід для України	82
Рибка Наталія. Жінка-науковиця в умовах пермакризи: творчість, кар'єра та баланс особистого життя	85
Сабельникова Тамара. Фемінітиви як культурне і соціально-економічне явище	88
Світлицька Віолета. Жінка як берегиня та руйнівниця: амбівалентність архетипу Великої матері	91
Середницька Інга. Жінка в науці: між правами, ролями та внутрішніми ресурсами	95
Суханова Дар'я. Наука крізь війну: внесок жінок-дослідниць у відновлення України	98
Ткаченко Катерина. Жінка-науковиця в державах з комуністичним минулим: між формальною рівністю, символічним контролем і воєнною трансформацією	100
Удод Катерина. Подолання гендерних стереотипів як складова	105

АРХЕТИП ЖІНОЧОГО НАЧАЛА В МІФОЛОГІЧНИХ ТА РЕЛІГІЙНИХ КУЛЬТУРНИХ ПРАКТИКАХ

Архетип жіночого начала є фундаментальною складовою культурної та духовної свідомості людства, що знаходить своє відображення в міфології, релігійних системах і сучасних культурних практиках. Він репрезентує універсальні уявлення про жіночу сутність, що поєднує в собі такі виміри, як творення і збереження життя, мудрість, інтуїцію, здатність до трансформації та взаємодії з космічними або соціальними силами тощо. Міфологічні системи різних народів відображають жіночий архетип у вигляді богинь-покровительок родючості, пологів, магії, мудрості чи природи. Актуальність дослідження архетипу жіночого начала обумовлена його багатовимірною роллю у формуванні культурних наративів, ціннісних орієнтацій, соціальних практик і відкриває шлях до інтеграції міфологічних знань у сучасну культурологію, філософію та соціальні науки, сприяючи осмисленню ролі жінки як носія життєвої, духовної і культурної сили у різні епохи та цивілізаційні контексти. Під архетипом жіночого ми розуміємо універсальну символічну модель жіночої сутності, яка відображає психологічні, соціальні, культурні та космічні аспекти жіночої природи. Він включає різні прояви жіночого начала, такі як материнство, мудрість, творчість, сексуальність, інтуїція, сила або руйнівна здатність, і слугує структурою, за допомогою якої культура, міфологія та релігійні традиції осмислюють роль жінки у світі.

Розглянемо деякі приклади. У слов'янській культурній традиції архетип жіночого начала часто проявляється через символічне ототожнення з природою. Його можна побачити в образах Світового дерева чи священної гори, які виступають метафорами життя, родючості та зв'язку людини з космічним порядком. Ці природні символи уособлюють материнську сутність, здатну народжувати, підтримувати і відновлювати життя. Водночас архетип жіночого реалізується через конкретні божества. У слов'янській міфології жіноче начало часто постає у парі, як, наприклад, Лада та Ладо, де Лада уособлює родючість і гармонію, а Ладо – чоловічий відповідник, що підтримує

порядок і злагоду. Також зустрічаються автономні жіночі постаті, які виступають носіями сакральної влади та опіки над родом і життям: Верховні Рожаниці, Мара, Мокош, Берегиня [1].

Верховні Рожаниці в слов'янській міфології – це жіночі божества долі, народження та життєвого призначення, які визначають людську частку від моменту появи на світ. Вони належать до найдавнішого шару слов'янських вірувань і пов'язані з архаїчним культом жіночого начала, роду та космічного порядку. Рожаниці зазвичай постають у вигляді двох або трьох сакральних жіночих постатей, що приходять до новонародженого, визначають його долю, тривалість життя, щастя чи страждання, а також опікуються родючістю, продовженням роду та жіночою тілесністю. У джерелах вони часто згадуються разом із Родом – чоловічим принципом роду, який у поєднанні з Рожаницями формує міфологічну модель творення і підтримання світу.

Богиня Марена (Морена, Мара) у слов'янській міфології уособлює зиму, смерть та циклічне оновлення природи. Вона виступає як персоніфікація кінця року, холодної пори та невідворотності життєвих циклів, одночасно символізуючи перехід і відродження. Марена виступає як архетип жіночого начала, що поєднує руйнівну і життєдайну сили: з одного боку, вона холодна, невблаганна, приносить смерть і кінець, з іншого – її зображення супроводжували обряди очищення і оновлення, що символізували підготовку до нового життя. Важливим атрибутом її культу були ляльки-обереги, які спалювали або топили, тим самим «проводячи» зиму і відновлюючи природний ритм року. У культурно-символічному вимірі Марена репрезентує циклічність часу, єдність життя і смерті, змінність природних та соціальних процесів, а також акцентує роль жіночого начала як носія переходу та трансформації. Її образ демонструє, що слов'янська традиція від початку визнавала жіночу силу не лише у створенні життя, а й у контролі над його неминучим завершенням і відновленням [2]. Морена часто згадується разом із Лелею та Живою, всі вони були сестрами, доньками Лади. Леля уособлює весну, кохання та пробудження природи, символізує життя, юність і родючість. Жива виступає як втілення життєвої сили, здоров'я та родючості, опікується родом, домашнім вогнищем і духовною гармонією. Разом ці три лики відображають єдність жіночого архетипу, демонструючи його здатність одночасно створювати, підтримувати та перетворювати, перебуваючи в гармонії з природними і життєвими циклами.

Мокош у слов'янській міфології постає як одна з найважливіших жіночих божеств, що уособлює жіноче начало, родючість, жіночу працю та опіку над домом і сім'єю. Її інколи ототожнюють з Ладодою, а інколи їх розрізняють.

Берегиня в слов'янській міфології постає як охоронниця дому, роду та сімейного благополуччя. Вона уособлює жіноче начало як захисну й опікунську силу, що оберігає сім'ю від небезпек, злих духів і хаосу. Уявлення про Берегиню пов'язують із водними джерелами, річками та лісами, де вона мешкає і через які здійснює свій вплив на людей, захищаючи їхнє життя та добробут. Берегиня часто асоціюється з образами жіночої мудрості, чистоти та морального порядку. В обрядовій практиці її шанували через символічні підношення, дбайливо зберігаючи домашній вогонь, воду та інші елементи господарського і сакрального простору. Вона постає як архетип охоронниці роду, що поєднує турботу про родину з підтриманням гармонії між людиною і природою. Берегиня втілює образ жінки, яка не лише породжує і зберігає життя, а й активно охороняє його від загроз, демонструючи подвійність жіночого архетипу – творення і захист.

Складним і багатогранним образом жіночого начала є богиня Ішчель у міфології майя [7]. Вона поєднує в собі функції богині Місяця, покровительки пологів, медицини, ткацтва та мудрості, втілюючи тілесно-материнський, культуротворчий і космічний аспекти жіночої сутності. Ішчель репрезентує архетип Великої Матері як джерела життя, що забезпечує продовження роду, турботу й захист. Її зв'язок із Місяцем підкреслює циклічність життя, оновлення та тісний зв'язок жінки з космічними ритмами. Особливу роль у міфології майя має образ Ішчель як ткачки. Ткацтво символізує впорядкування хаосу, формування космосу і плетіння ниток долі, наближаючи її до аналогічних архетипів у світовій міфології, таких як грецькі Мойри або скандинавські норни.

Подібним чином архетип жіночого начала проявляється у гавайській міфології через образи богинь Пеле та Ліліноє [5]. Пеле, богиня вулканів і вогню, уособлює одночасно творення і руйнування, любов і ревності, вигнання й заснування нового світу. Її вогонь символізує не просто стихійне явище, а внутрішню потребу творити, ініціюючи космічний порядок і перетворюючи хаос на структуровану реальність. Пеле постає як архетип матері-засновниці, де творення неможливе без болю, конфлікту і втрат. Легенди підкреслюють її як першооснову, яка приходить до світу смертних, щоб започаткувати новий порядок, і демонструють циклічність життя і смерті, оновлення та

трансформації. Її протиставленням є Ліліное – богиня снігу, туману і старості, яка контролює старі вулканічні конуси та охолоджує палаючі потоки Пеле. Вона символізує жіночу мудрість, спокій та стабільність, виступаючи як архетип охоронниці природного порядку і завершення циклу. Разом Пеле і Ліліное формують дуальну модель трансформаційної жіночої енергії: активну, палаючу, руйнівну та пасивну, охолоджуючу і захисну. Ці образи демонструють багатовимірність жіночого начала, де поєднуються стихійність, материнство, духовність і творення. У сакральних практиках Гавайїв, наприклад, збереження пуповинних шнурів новонароджених у печерах кратера Халеакала підкреслює символічне значення жіночого тіла як посередника між природним, соціальним і духовним світом.

У мексиканській культурі образ Коатлікуе, богині землі та материнства ацтеків, постає як архетип жіночої витривалості та сили протистояти структурним обмеженням. Вона втілює духовну міць матері, яка приймає на себе небезпеки пологів і жертвність материнства, водночас поєднуючи творення і руйнування. Її культ супроводжувався численними ритуалами, під час яких жерці приносили жертви, виконували танці і співи, щоб підтримати баланс між життям і смертю. В образі Коатлікуе поєднуються жіноче та чоловіче начала: змії символізують життєву силу і відродження, а орлині пазурі – владу над смертю [3].

Отже, образи жіночого архетипу у світовій міфології демонструють як універсальні теми, так і локальні культурні особливості. Ці образи демонструють універсальний архетип жіночого начала: його здатність творити й зберігати життя, впорядковувати космічний і соціальний порядок, здійснювати трансформацію і впливати на долю, водночас відображаючи культурні особливості кожної цивілізації. Водночас локальні символи – заєць у майя, змії у ацтеків, прядка у грецьких і слов'янських міфах – підкреслюють унікальність кожного культурного контексту.

Література:

1. Войтович В. М. Українська міфологія. Київ : Либідь, 2002. 664 с.
2. Рижова О. Форми вияву архетипу Великої Матері в образі богині Марени у давній культурі різних слов'янських народів. *Сіверський літопис*. 2020. № 5. С. 25–35. URL: <https://nasplib.isoftware.kiev.ua/items/5a55f8b5-3746-46e4-9ae3-0fcbaa3d43de>

3. Campbell J. Aztec Mythology. Coatlicue – Mother of Gods. *Mythology Vault*. URL: <https://mythologyvault.com/mythologies-by-culture/aztec-mythology/coatlicue-mother-of-gods/>

4. Jung C. G. The Archetypes and the Collective Unconscious. *Collected Works of C. G. Jung*. Vol. 9, Part 1. 2nd ed. Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 1981. 451 p.

5. Pérez F. L. Early uses by ancient Hawaiians, and environmental, geographical, and ecological history, of Haleakalā Crater, East Maui. *Geographies*. 2024. Vol. 4, No. 2. P. 378–410. <https://doi.org/10.3390/geographies4020022>

6. Petinova O., Svitlytska V. Feminine origin in the cosmogonic ideas of the Slavic and Eastern philosophy: a comparative analysis. *Philosophy and Cosmology*. 2023. Vol. 31. P. 96–107. <https://doi.org/10.29202/phil-cosm/31/8>

7. Roys R. L. Ritual of the Bacabs: A Book of Maya Incantations. KIP Monographs. Norman : University of Oklahoma Press, 1965. 234 p. URL: https://digitalcommons.usf.edu/kip_monographs/277

Євгенія Пилипенко

Одеський державний університет внутрішніх справ

ЗНАЧЕННЯ ЖІНКИ В МЕДИЧНІЙ НАУЦІ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Після повномасштабного вторгнення рф на територію України жінки поруч з чоловіками стали на захист нашої держави. Натепер у Збройних Силах України служать близько 70 тисяч жінок на таких військових спеціальностях: медики, зв'язківці, снайпери тощо. Понад 5500 військовослужбовиць перебувають безпосередньо на передовій. У таких умовах набуває актуальності збереження здоров'я жінок-військовослужбовиць, у тому числі в репродуктивній сфері, а також проведення відповідних наукових досліджень за цим напрямом [3].

Зокрема, вже під час дії правового режиму воєнного стану в Державній установі «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О. М. Лук'янової» Національної академії медичних наук України В. О. Вагнер здійснено та у 2024 році захищене дисертаційне дослідження на тему: «Шляхи профілактики порушень та реабілітації репродуктивного здоров'я жінок-військовослужбовців, що зазнали впливу факторів воєнного середовища».

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ЖІНКА В НАУЦІ: ПРОБЛЕМИ, СТЕРЕОТИПИ, ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали дискусійної платформи,
яка приурочена до Міжнародного дня жінок і дівчат у науці**

11 лютого 2026 року

Підп. до друку 13,02.2026. Формат 60x84/16.
Друк цифровий. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Ум.-друк. арк. 6,85. Обл.-вид. арк. 6,2.
Наклад 30 прим.

Надруковано з готового оригінал-макета.

Поліграфічне відділення

Одеського державного університету внутрішніх справ

м. Одеса, вул. Успенська, 1,

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДП № 3507 від 25.06.2009

e-mail rvv@oduvs.edu.ua